

Obvodné kolo Dejepisnej olympiády pre ZŠ a 8-ročné gymnáziá
5. ročník, školský rok 2012/13
Testové úlohy pre kategóriu C (9. ročník ZŠ a 4. ročník OG)

1.* Habsburská monarchia bola štátom, v ktorom žili viaceré národy a národnosti. Uvedené národy rozdeľte na tie, ktoré mali začiatkom 19. storočia dominantné/vládnuce postavenie a tie, ktoré boli skôr ovládané. Žiaden národ nesmie byť uvedený v oboch skupinách.

2.* Spomedzi uvedených pojmov vyberte tri, ktoré považovali koncom 18. storočia za najdôležitejšie znaky národa.

3.* Na časovej osi uveďte v odpoved'ovom hárku k uvedeným rokom autorov jednotlivých pokusov o kodifikáciu slovenčiny.

4.* V dejinách slovenského národného hnutia v prvej polovici 19. storočia rozoznávame tri fázy či generácie. Uved'te ich názvy.

5.* V národnom obrodení Slovákov hralo veľmi dôležitú úlohu aj náboženstvo - rímskokatolícke a evanjelické. Uvedené osobnosti rozdeľte v odpoved'ovom hárku podľa ich príslušnosti k uvedeným konfesiam. Každé meno môžete uviesť iba raz.

6.* K uvedeným osobnostiam národného hnutia priradiť ich diela:

Anton Bernolák, Ján Kollár, Ľudovít Štúr

- A) Jazykovedno-kritická rozprava o slovenských písmenách
B) Nárečja Slovensku alebo potreba písanja v tomto nárečí
C) O literárnej vzájemnosti medzi kmeny a nárečiami slavskými

7.* Juraj Fándly sa usiloval povzniesť pospolitý ľud náučnými a rozjímavými knihami, ktoré vydával prostredníctvom Slovenského učeného tovarišstva. Prečítajte si nižšie uvedený úryvok a odpovedzte na nasledujúce otázky.

“Už techda, milí hospodáru, na krátko ťanapomínam k pilnej práci, k mírnosti a k strídmosti. Teto tri vecí ňech sú tvuj prví hospodárski rád. Jestli si leniví, viňdi aspoň pre ukraceňi unovaného času do poľa, id' k mravcovi, uč sa od ňeho pilnosť a usilováňi...”

- a) Ako sa volala táto encyklopédia poľnohospodárov?
- b) V akom jazyku (forme slovenčiny) bola napísaná?

8.* Ako sa nazýva myšlienka rozvíjania a upevňovania vzťahov medzi všetkými Slovanmi?

9.* Prečítajte si úryvok z diela *Hlasové o potrebe jednoty spisovného jazyka pro Čechy, Moravany a Slováky* a odpovedzte na uvedené otázky.

„Samotný rozdiel medzi českým a slovenským nárečím nie je taký veľký a podstatný. Česká literatúra stojí teraz už na značnom stupni dokonalosti. Slovák tu teda príde už takpovediac do hotového a nebude nútený si ešte len prvú najťažšiu cestu kliesniť. Spisovateľ terajších bratislavských novín [Slovenské národné noviny] vydáva svoje a jeho nasledovníkov nárečie chvastavo za pravú slovenčinu: proti čomu my ostatní rodení Slováci verejne protestujeme, vyhlasujúc to za lož a nepravdu.

- a) Kto je autorom citovaného diela?
- b) Aký mal vzťah k nárečiu "terajších bratislavských novín"?
- c) Aký jazyk sám používal a uprednostňoval?
- d) Uveďte meno spomínaného "Spisovateľa terajších bratislavských novín".

10.*

Národné hnutie bolo silné aj u Maďarov, z ktorých mnohí presadzovali myšlienku *jedna reč - jeden národ*.

- a) Ako nazývame inak proces pomadžarčovania, ktorý u nás v 19. storočí prebiehal?
- b) Uveďte meno vodcu maďarského národného hnutia v 40. rokoch 19. storočia. Pomôžte si aj pripojenou reprodukciou jeho podobizne.

11.* Predstavitelia tretej generácie národného hnutia sa v prvej polovici 19. storočia veľmi aktívne venovali aj osvete a zvyšovaniu vzdelanostnej úrovne slovenského ľudu. Z uvedených možnosti vyberte **štyri** konkrétne aktivity, ktorým sa venovali, a zapíšte ich do odpovedového hárku (stačí ich číslo).

- 1) zakladanie nedeľných škôl
- 2) zakladanie slovenských stredných škôl
- 3) zakladanie spolkov miernosti
- 4) zakladanie kultúrnych spolkov
- 5) zakladanie miestnych organizácií Matice Slovenskej
- 6) zakladanie miestnych organizácií Slovenskej národnej strany
- 7) zakladanie hospodárskych spolkov

12.* Roky 1848 a 1849 boli aj na Slovensku veľmi búrlivé. Vlna revolúcií za presadenie občianskych práv zasiahla aj naše územie. Odpovedzte na nasledujúce otázky.

- a) V septembri 1848 vznikol politický a vojenský orgán slovenského národného hnutia. Uveďte, ako sa nazýval a v ktorom meste bol založený.
- b) Uveďte mená troch osobností, ktorí boli členmi politickej časti tohto orgánu.
- c) Slováci sformovali dokonca aj svoje vojenské jednotky. Pod akým menom ich poznáme?
- d) Na čiu stranu sa vodcovia Slovákov vtedy pridali? Na stranu Viedne alebo k Maďarom?

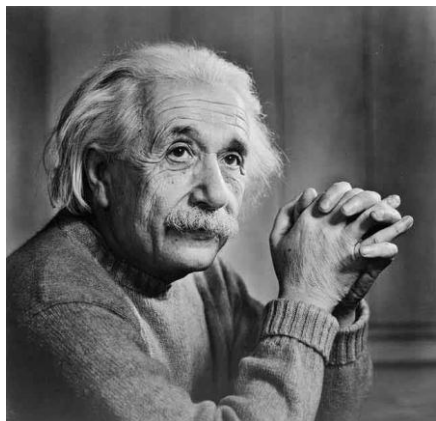
13.* Významné osobnosti slovenského národného hnutia nám pripomínajú aj názvy viacerých obcí a miest na Slovensko, ktoré nesú (niesli) ich mená. Napíšte štyri takéto názvy.

14. Rakúsko-Uhorsko po prvej svetovej vojne zaniklo a na jeho mieste vzniklo hneď 5 samostatných štátov. Uveďte, o ktoré štáty išlo.

15. V zmätkoch po prvej svetovej vojne vznikol na východe Slovenska štát – Slovenská republika rád. Spomedzi uvedených pojmov vyberte tri, ktoré ju charakterizujú.

rok 1919, rok 1918, krátke trvanie, maďarská boľševická armáda, poľskí boľševici

16.

Na fotografii je jeden z najvýznamnejších vedcov v dejinách ľudstva, ktorý pred druhou svetovou vojnou emigroval z Európy do USA. Odpovedzte na nasledujúce otázky.

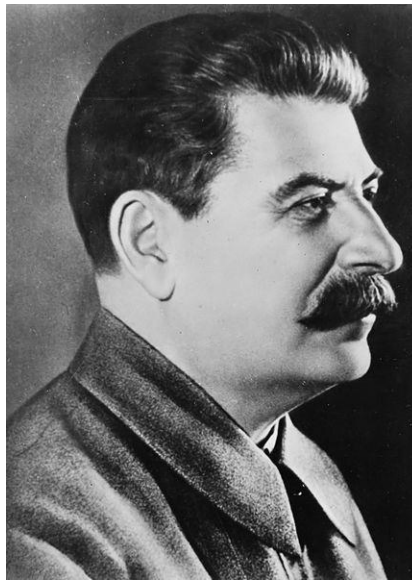
- a) Ako sa volal tento vedec?
- b) Z ktorej krajiny pochádzal?
- c) Preslávil sa vytvorením dôležitej vedeckej teórie. Ako sa táto teória nazýva?

17. Na fotografiách vidíte dvoch vodcov ruských boľševikov, ktorí významnou mierou ovplyvnili dejiny 20. storočia. Odpovedzte na nasledujúce otázky.

A

B

- a) Kto je na týchto fotografiách? Ich mená uveďte v odpoved'ovom hárku.
- b) Mená, pod ktorými ich oboch poznáme, nie sú ich pravé priezviská ale prezývky. Uveďte ich pravé priezviská.
- c) Kto z nich bol ústrednou postavou októbrového prevratu, ktorým sa boľševici dostali v Rusku k moci? V ktorom roku došlo k tomu prevratu?
- d) Rusko bolo dlhé roky známe pod skratkou ZSSR. Rozpíšte, čo táto skratka znamenala.

18. Slovenský politik Vavro Šrobár zastával v prvých rokoch ČSR významný úrad. Išlo o

- a) Ministerstvo pre správu Slovenska,
- b) Ústredné ministerstvo s plnou mocou pre správu Slovenska,
- c) Ministerstvo s plnou mocou pre správu Slovenska.

19. Ak by vás v 20. rokoch 20. storočia pozvali do tzv. Weimarskej republiky, cestovali by ste do súčasného...

- a) Rakúska,
- b) Nemecka,
- c) Švajčiarska.

20. Pod iniciálkami Ch. Ch. sa skrýva jedna z najväčších filmových hviezd 20. a 30. rokov 20. storočia. Uveďte meno a priezvisko tohto herca.

21. V medzivojnovom období vzniklo v Európe viacero diktatúr, ktoré programovo potláčali občianske i ľudské práva. Spomedzi uvedených pojmov vyberte štyri, ktoré charakterizujú tento politický systém.

- A) prísna centralizácia moci,
- B) prenasledovanie politických protivníkov,
- C) slobodné voľby
- D) cenzúra médií,
- E) silný občiansky sektor
- F) silná propaganda,
- G) rozmach umení

22. V Československu sa začalo intenzívne rozvíjať umenie. Ktorí traja z uvedených umelcov boli známymi maliarmi?

*Miloš A. Bazovský, Hana Meličková, Pavol Bielik, Ľudovít Fulla,
Mikuláš Galanda, Karol Plicka*

23. Prezrite si fotografiu významného slovenského politika a odpovedzte na nasledujúce otázky.

- a) Ako sa tento politik volal?
- b) Akú významnú politickú funkciu zastával v ČSR ako vôbec prvý Slováč?

24. V súvislosti s jednou medzinárodnou dohodou pred druhou svetovou vojnou sa u nás vžilo slovné spojenie „o nás bez nás“. O ktorú dohodu ide a v ktorom roku bola podpísaná?

25. Zoradíte v správnom chronologickom poradí (od najskoršej po najneskoršiu) uvedené udalosti druhej svetovej vojny v Európe:

*Útok ZSSR na Fínsko, Útok Nemecka na Poľsko, Útok Nemecka na ZSSR,
Letecká Bitka o Britániu, Útok Nemecka na Francúzsko*

26. Nemci počas druhej svetovej vojny vybudovali viacero koncentračných táborov. V odpovedovom hárku doplňte správne názvy troch z nich.

Autori: PhDr. Anna Mydlová, Mgr. Ľuboš Paller, Mgr. Štefan Podolinský
Recenzent: Mgr. Marko Mižičko
Vydal: IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže, 2013
Slovenská komisia Dejepisnej olympiády